

Gumelnița
Bubanj-Salcuța-Krivodol
Varna

Karanovo

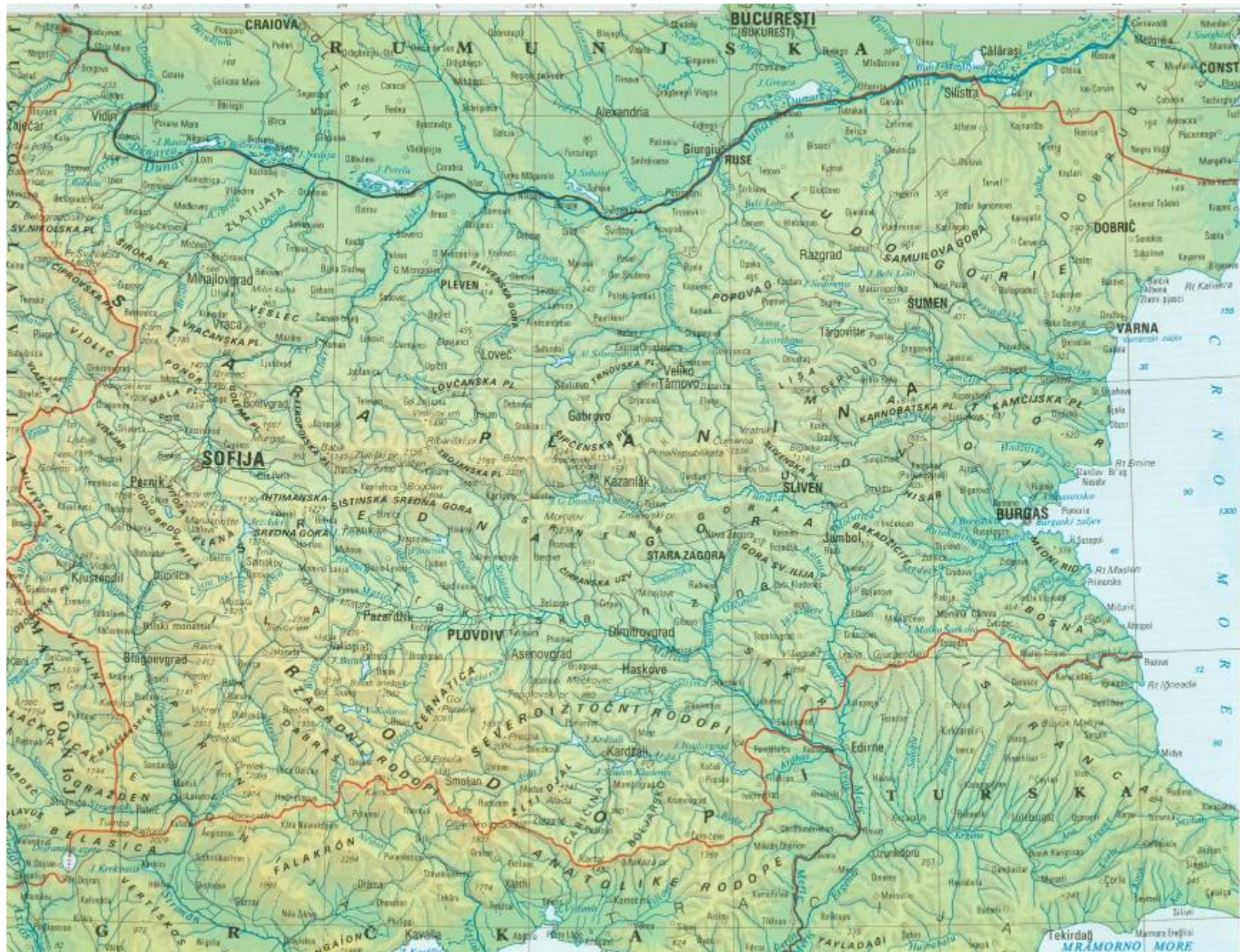

razvijeni i kasni eneolitik Bugarske

3 velika etnokulturna kompleksa:

- **Karanovo VI-Kodžadermen-Gumelnița** (Trakija, sjev.ist. Bug., Muntenija)
- **Krivodol-Salcuța-Bubanj** (zap. Bug., Makedonija, ist. Srbija, Oltenija)
- **Varna** (crnomorsko područje)
- zajedničko obilježje: grafitno slikana keramika
- idoloplastika - ženski likovi s naturalistički prikazanim tijelom, ali zanemarenim licem; plosnate figure od kosti

Jungsteinzeitliche und kupferzeitliche Kulturen in Bulgarien

Epoche		Süd-Ost-Bulgarien	Süd-West-Bulgarien	Schwarzmeergebiet	Nord-Ost- und Zentral-Nord-Bulgarien	Nord-West-Bulgarien	C-14-Daten (Rohdaten)	kalibrierte C-14-Dat. (n. Pearson) v. Chr.
BRONZEZEIT								
KUPFERZEIT	Spät	Karanovo VI	Djakovo	Varna	Kodzadermen (Ruse)	Krivodol	3200	ca. 3900
	Früh	Karanovo V - Marica	Slatino	Sava	Poljanica	Gradešnica	3600	ca. 4400
JUNGSTEINZEIT	Spät	Karanovo IV Kaloijsnovez	Kremenik III	Usoe II	Hotnica II	Brenica	4100	ca. 4900
	Mittel	Karanovo III - Vesselinovo	Kremenik II	Usoe I	Hotnica I	Gradešnica - Lukanovo darvo	4300	ca. 5300
	Früh	Karanovo I-II	Kremenik - Anzabegovo	Zonevo	Ovčarovo	Gradešnica - Circea	4500 5500	

zajedničko obilježje:

grafitno slikana
keramika

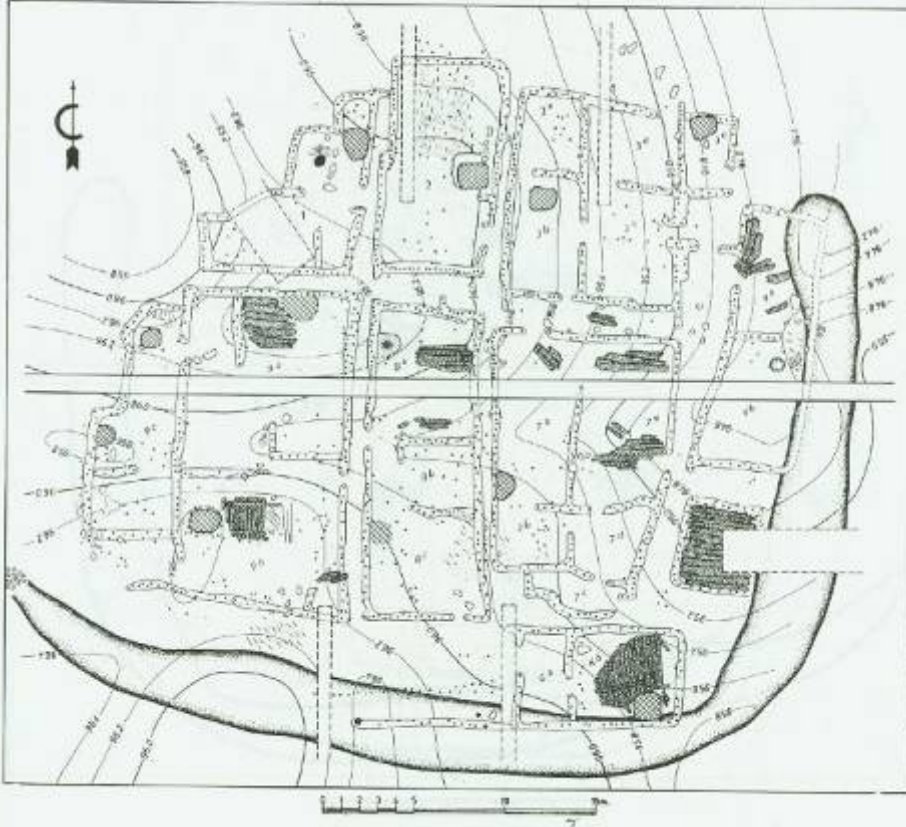
- idolo plastika - ženski likovi s naturalistički prikazanim tijelom, ali zanemarenim licem; plosnate figure od kosti

GUMELNIȚA-KODŽADERMEN- KARANOVŌ VI

- nalazi ove kulture poznati su od početka 20. stoljeća s nekih južnobugarskih telova, ali značenje im daju tek iskopavanja R. Popova 1909. i 1916. g. na telu Kodžadermen, te V. Dumitrescu na eponimnom telu Gumelnița 1925. g.
- rasprostranjenost u dolini rijeke Marice i donjem Podunavlju
- supstrat Marica kultura i Boian kultura

СЕЛИШНА МОГИЛА ОБЧАРОВО
IV-ти миленијум хронист

- naselja se podižu na riječnim terasama i otocima, tel tipa, ponekad utvrđena širokim i dubokim rovovima
- kuće su u redovima (poput ušorenog sela)

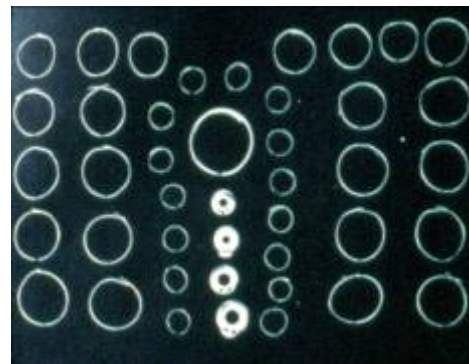

- kuće pravokutne široke 5-6 m, dugačke 10-12 m, građene od greda, kolja, pletera, često imaju manje predvorje i veliku prostoriju u kojoj se nalaze žrvnjevi, peći, ognjišta;
- glineni modeli pokazuju da su imale krov na dvije vode i kružne prozore

- u naseljima se često nalaze kultne građevine kako to pokazuju keramički modeli
- na periferiji naselja ili u njihovoj blizini otkrivena su groblja – kosturni ukopi u zgrčenom položaju, različite orijentacije, ponekad i u ispruženom položaju ili samo parcijalni ukopi

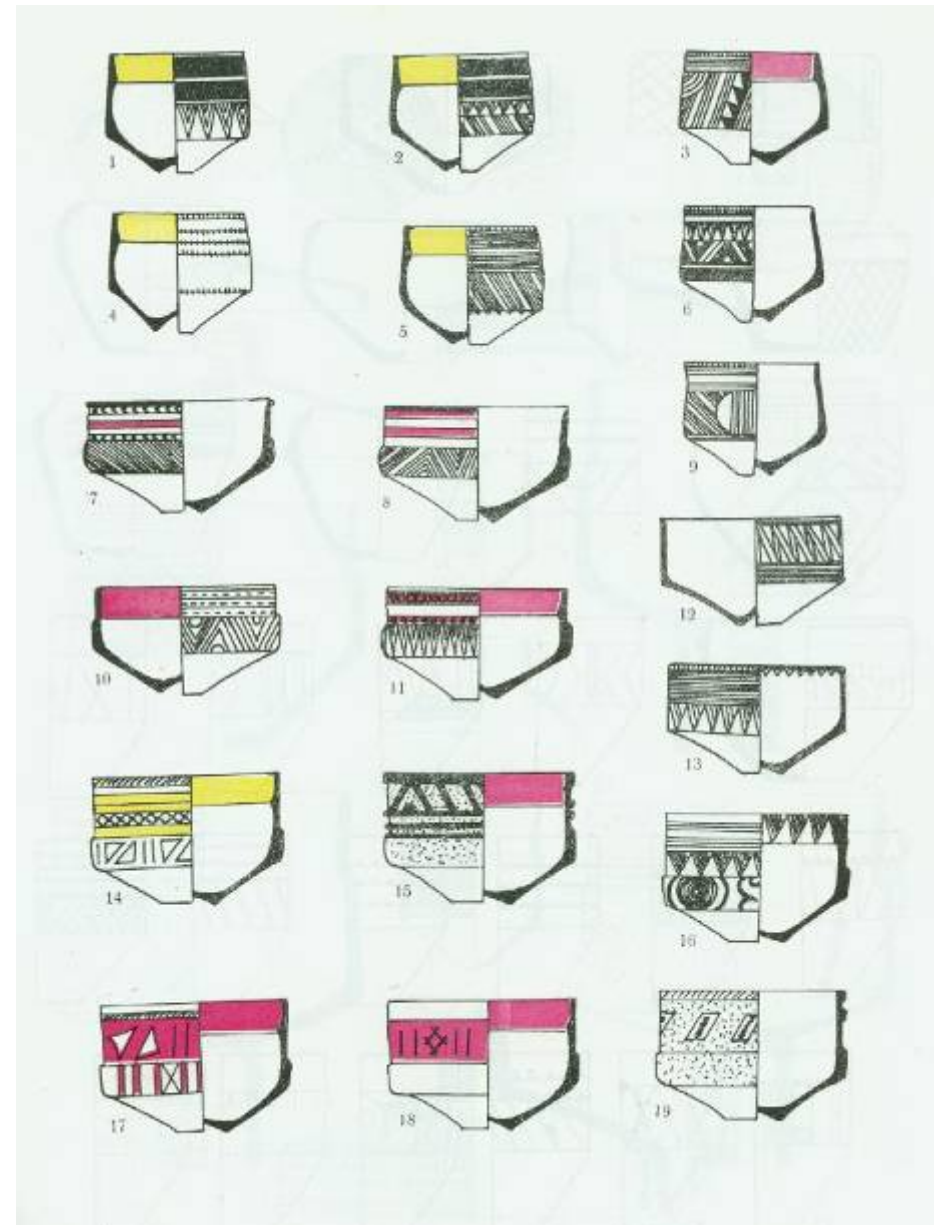
- Ai Bunar – iskorištavanje bakrene rudače (teške bakrene sjekire s otvorom, plosnate sjekire, šila, udice, zlato (balkanska ležišta, Kavkaz, Ural)
- bogatiji nalazi metalnih predmeta: Hotnica – sjekire, pločasti zlatni privjesci; Ruse – plosnate bakrene sjekire trojanskog tipa, igle sa spiralnom glavicom, zlatni antropomorfni likovi

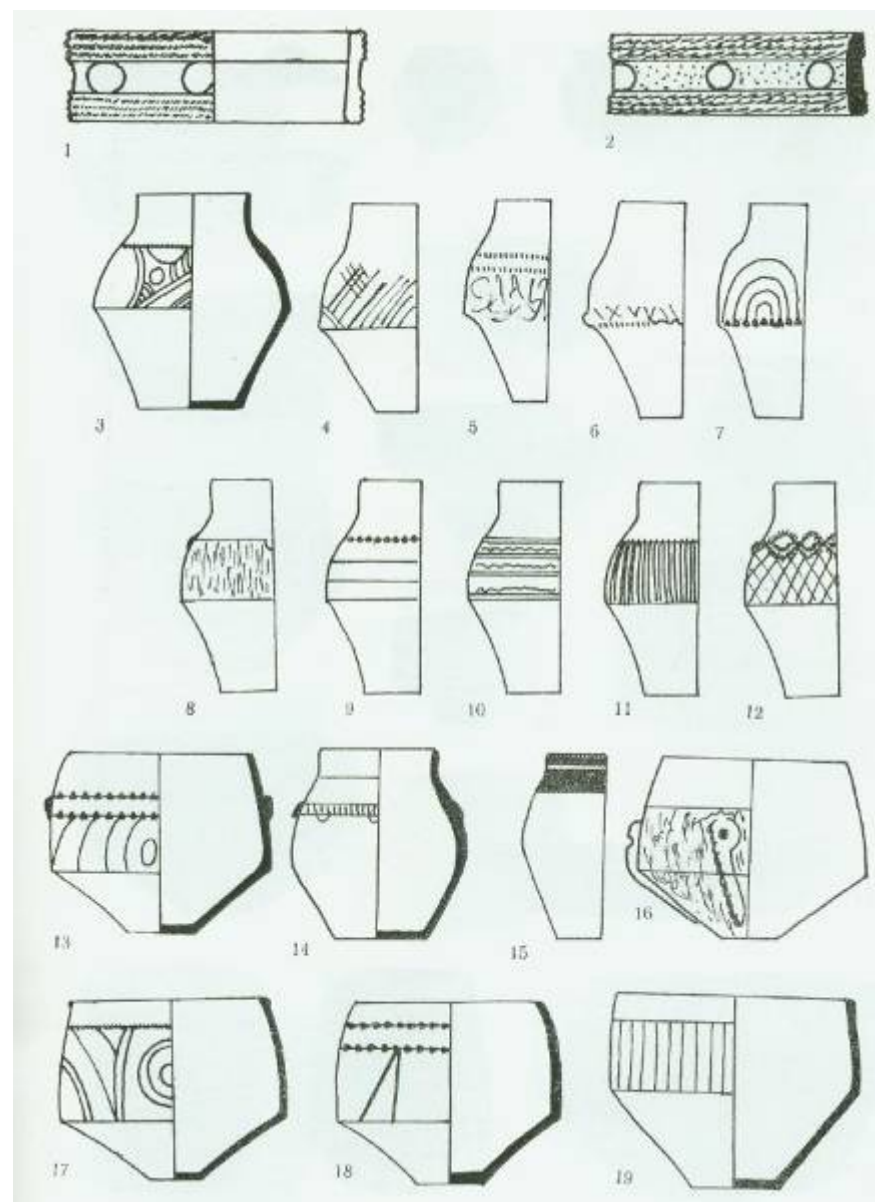
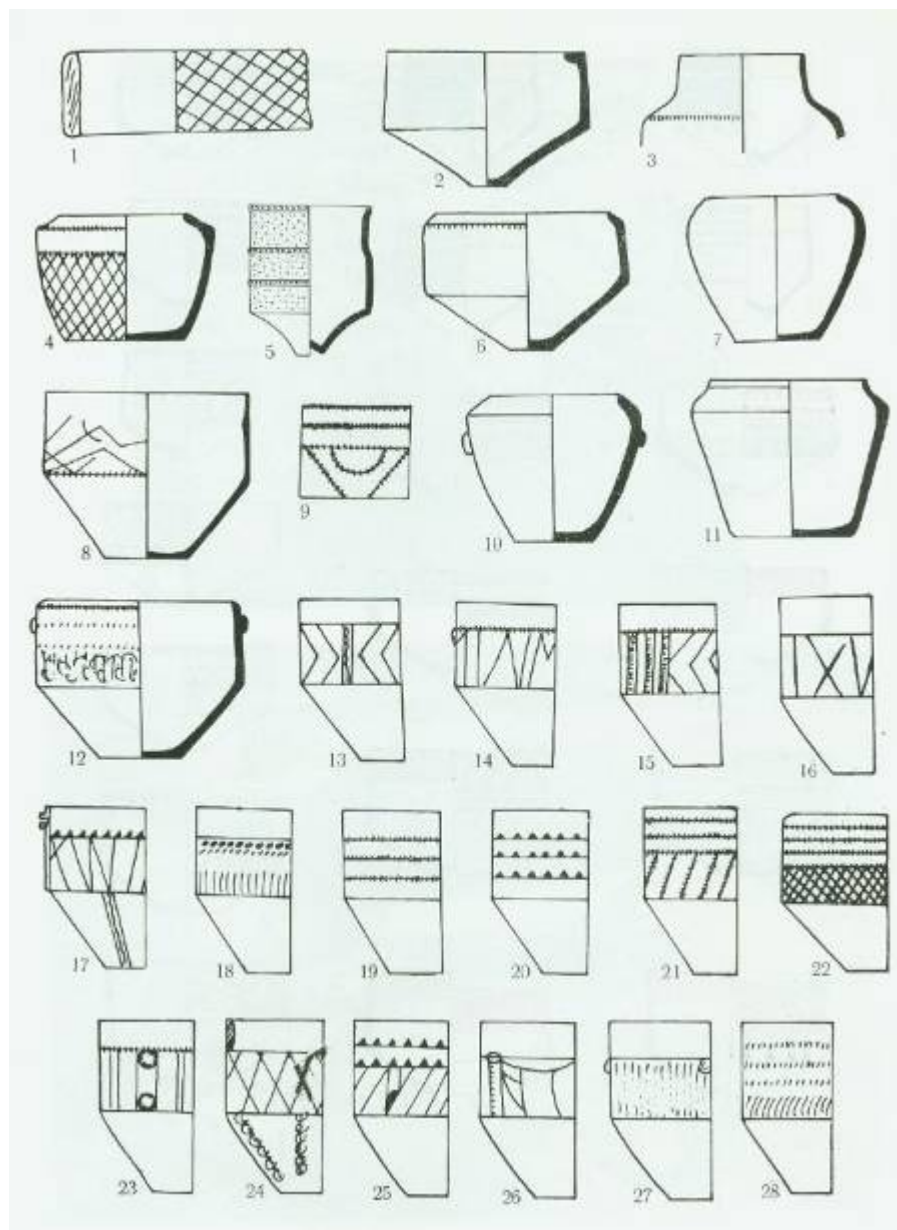

keramika

konične zdjele s vrpcom na najširem dijelu, te cilindričnim ili lagano koničnim vratom koji se sužava prema vrhu; lonci s visokim ili sasvim niskim vratom i jako naglašenim trbušnim zaobljenjem (koncentracija ukrasa, duboko usađen vrat, uvučen donji dio); zdjele s uvučenim obodom; konični poklopci s lučnom ručkom; poklopci s profiliranim rubom; općenito oštra profilacija, cilindrični oblici

ukras

- negativno grafitno slikanje koje prati tektoniku posude, komponirano u vrpcoma
- ogrublјivanje i ohraplјivanje površine (pomoću oštrih predmeta, školjaka, prsta, barbotina, plastična rebra)

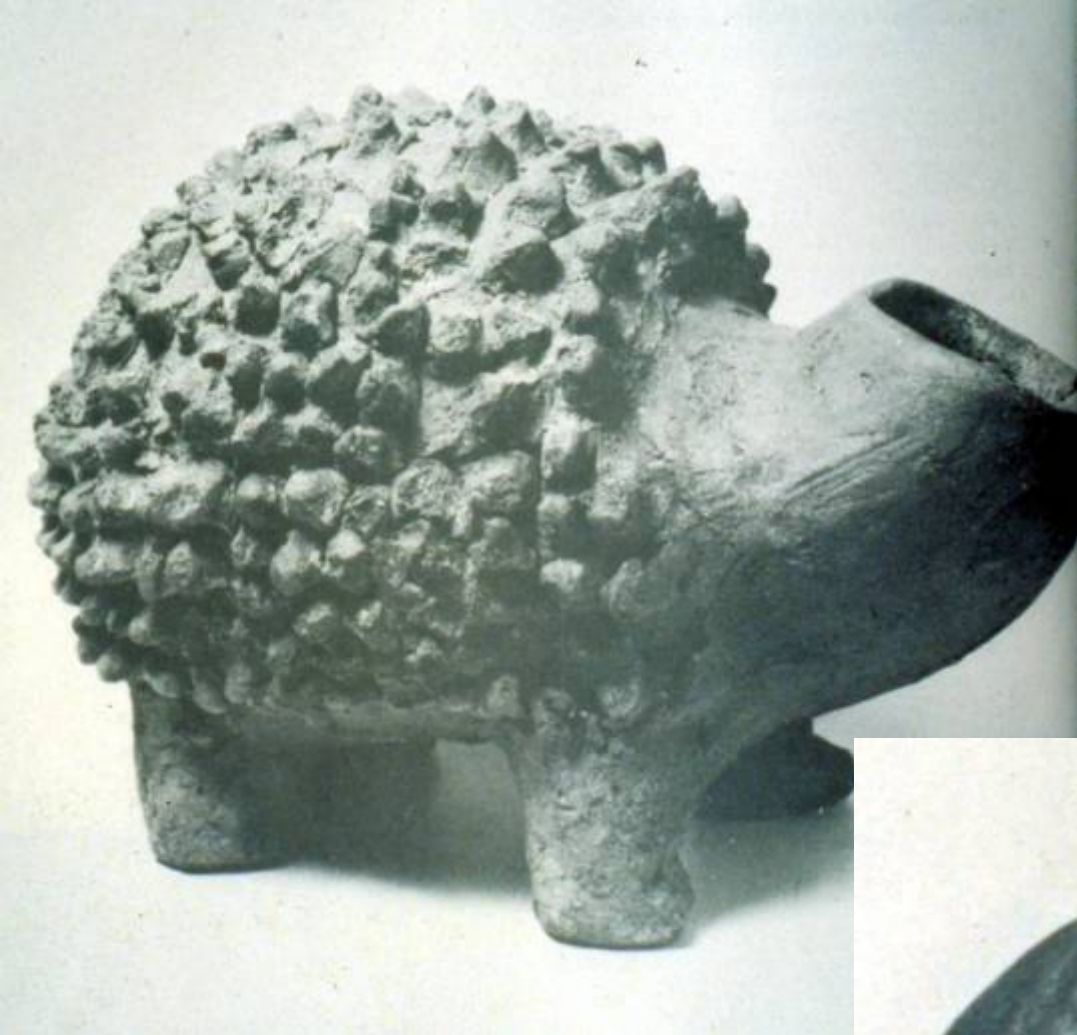

BUBANJ-SALCUȚA- KRIVODOL KULTURNI KOMPLEKS

naziv predložio D. Berciu 1961. g. u
Symposium Praque. Smatrao je da je
bliža neolitičkim okvirima nego
metalodobnim

Rasprostranjenost

- Salčuța: Oltenija, zapadna Muntenija, Đerdap (Baile Herculane), južni Banat i istočna Srbija (Zlotska pećina, Karaburma, Rospi Ćuprija, Baranda, Prigrevica kod Zemuna),
- Bubanj: južna Srbija, Kosovo i Pelagonija (Bubanj, Hisar, Crnobuki, Bakarno gumno)
- Krivodol: sjeverozapadna Bugarska (Krivodol, Devetaška pešera, Galabovci, Gnjilane, Okol Glava, Zaminec)

- sličnosti s Gumelnița kulturom dugo su je vremena uključivale u taj kulturni kompleks (Karanovo VI-Gumelnița), zanemarujući očite vinčanske zasade (kakvih u Gumelnići nema)
- kronološki nešto je mlađa od Gumelnița kulture

- razvija se u zapadnoj Olteniji na podlozi Vinče C, a u jugoistočnoj Olteniji na supstratu Vadastra kulture, širi se na cijelu Olteniju, krajnji zapad Muntenije, dio južnog Banata (Baranda, Prigrevica kod Zemuna) i istočne Srbije (Rospi Ćuprija, Zlotska Pećina, Karaburma, Bajina Bašta – najjugozap.)
- na većini lokaliteta Salcuța kulturu smjenjuje Coțofeni kultura ili Černavoda III

Naselja:

- u špiljama (Peštera Hotilor, Peštera Romanesti, Zlotska pećina, Devetaška Pešera) - ognjišta, kolibe na ulozu u špilju
- telovi (tumbe) na uzdignutim riječnim terasama (Salcuta, Krivodol, Crnobuki, Bakarno gumno, Karmanska tumba)
- gradinska tj. na uzdignutim, teže pristupačnim položajima (Bubanj, Hum, Gradac, Hisar, Šuplevec)
- sojenička (Ustie na Drim kod Struge - istijek Drima iz Ohridskog jezera, Maliq)

- Nastambe - 16 u Salcuti: male nadzemne ili poluukopane kolibe, ovalnog ili četverokutnog tlorisa (4x4 m, 3x4 m), građene od pletera; veće nastambe s dvije prostorije (do 12 m duljine)
- Pokapanje: rijetki ukopi, u zgrčenom položaju ženski grob na Lepenskom viru (kostur ispružen na trbuhu); prilozi: keramičke posude, perle

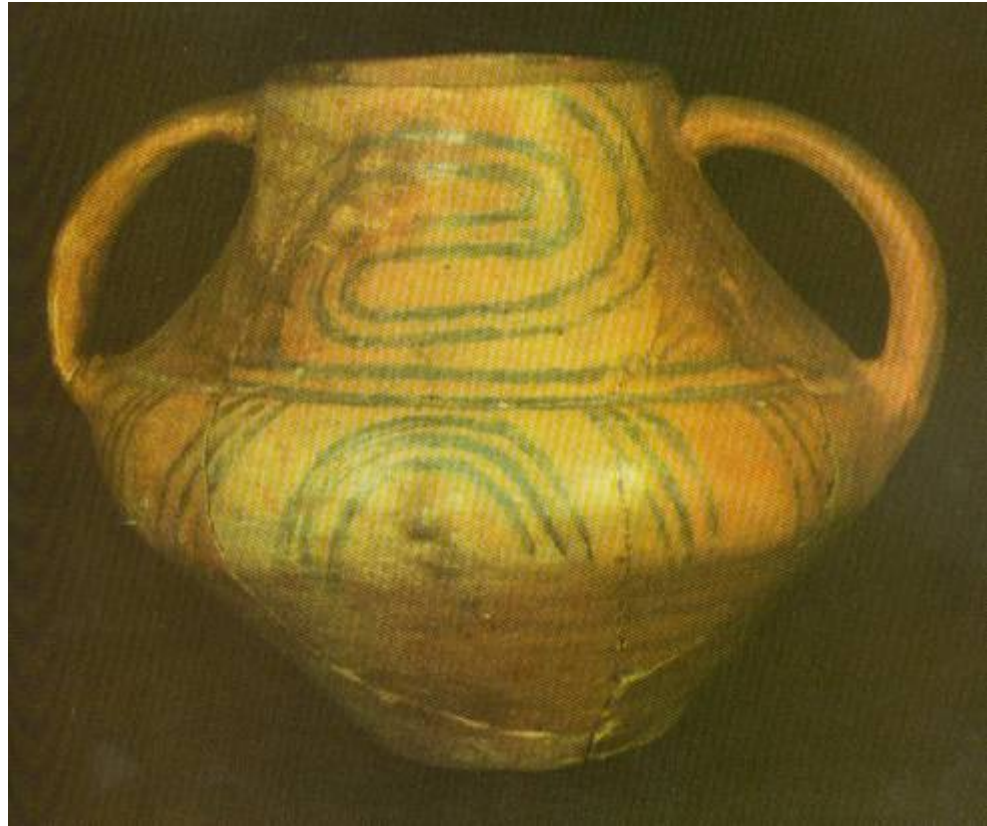

Gospodarstvo

- stočarsko-nomadsko u sjevernim područjima, rudarsko i rudarsko-metalurško (primarna metalurgija) u istočnim krajevima (ist. Srbija, jugozapadna Rumunjska), te poljodjelsko-ribolovno u južnim (Pelagonija)

Keramika

- kvalitetna, oslanja se na kasnoneolitičku tradiciju, osobito vinčanske kulture
- crno glačana

kantarosi s 2 ili 4 ručke

Babun-Sakupa-Krivodol kompleks (a) Struga, Urošev Džir; b) Lipjan; c) Hiss; d) Kuvik; e) f) Kuvik; g) h) Kuvik; i) j) Kuvik; k) l) Kuvik; m) n) Kuvik; o) p) Kuvik; q) r) Kuvik; s) t) Kuvik; u) v) Kuvik; w) x) Kuvik; y) z) Kuvik; aa) ab) Kuvik; ac) ad) Kuvik; ae) af) Kuvik; ag) ah) Kuvik; ai) aj) Kuvik; ak) al) Kuvik; am) an) Kuvik; ao) ap) Kuvik; aq) ar) Kuvik; as) at) Kuvik; au) av) Kuvik; aw) ax) Kuvik; ay) az) Kuvik; ba) bb) Kuvik; bc) bd) Kuvik; be) bf) Kuvik; bg) bh) Kuvik; bi) bj) Kuvik; bk) bl) Kuvik; bm) bn) Kuvik; bo) bp) Kuvik; bq) br) Kuvik; bs) bt) Kuvik; bu) bv) Kuvik; bw) bx) Kuvik; by) bz) Kuvik; ca) cb) Kuvik; cc) cd) Kuvik; ce) cf) Kuvik; cg) ch) Kuvik; ci) cj) Kuvik; ck) cl) Kuvik; cm) cn) Kuvik; co) cp) Kuvik; cq) cr) Kuvik; cs) ct) Kuvik; cu) cv) Kuvik; cw) cx) Kuvik; cy) cz) Kuvik; da) db) Kuvik; dc) dd) Kuvik; de) df) Kuvik; dg) dh) Kuvik; di) dj) Kuvik; dk) dl) Kuvik; dm) dn) Kuvik; do) dp) Kuvik; dq) dr) Kuvik; ds) dt) Kuvik; du) dv) Kuvik; dw) dx) Kuvik; dy) dz) Kuvik; ea) eb) Kuvik; ec) ed) Kuvik; ee) ef) Kuvik; eg) eh) Kuvik; ei) ej) Kuvik; ek) el) Kuvik; em) en) Kuvik; eo) ep) Kuvik; eq) er) Kuvik; es) et) Kuvik; eu) ev) Kuvik; ew) ex) Kuvik; ey) ez) Kuvik; fa) fb) Kuvik; fc) fd) Kuvik; fe) ff) Kuvik; fg) fh) Kuvik; fi) fj) Kuvik; fk) fl) Kuvik; fm) fn) Kuvik; fo) fp) Kuvik; fq) fr) Kuvik; fs) ft) Kuvik; fu) fv) Kuvik; fw) fx) Kuvik; fy) fz) Kuvik; ga) gb) Kuvik; gc) gd) Kuvik; ge) gf) Kuvik; gg) gh) Kuvik; gi) gj) Kuvik; gk) gl) Kuvik; gm) gn) Kuvik; go) gp) Kuvik; gq) gr) Kuvik; gs) gt) Kuvik; gu) gv) Kuvik; gw) gx) Kuvik; gy) gz) Kuvik; ha) hb) Kuvik; hc) hd) Kuvik; he) hf) Kuvik; hg) hh) Kuvik; hi) hj) Kuvik; hk) hl) Kuvik; hm) hn) Kuvik; ho) hp) Kuvik; hq) hr) Kuvik; hs) ht) Kuvik; hu) hv) Kuvik; hw) hx) Kuvik; hy) hz) Kuvik; ia) ib) Kuvik; ic) id) Kuvik; ie) if) Kuvik; ig) ih) Kuvik; ii) ij) Kuvik; ik) il) Kuvik; im) in) Kuvik; io) ip) Kuvik; iq) ir) Kuvik; is) it) Kuvik; iu) iv) Kuvik; iw) ix) Kuvik; iy) iz) Kuvik; ja) jb) Kuvik; jc) jd) Kuvik; je) jf) Kuvik; jg) jh) Kuvik; ji) jj) Kuvik; jk) jl) Kuvik; jm) jn) Kuvik; jo) jp) Kuvik; jq) jr) Kuvik; js) jt) Kuvik; ju) jv) Kuvik; jw) jx) Kuvik; jy) jz) Kuvik; ka) kb) Kuvik; kc) kd) Kuvik; ke) kf) Kuvik; kg) kh) Kuvik; ki) kj) Kuvik; kk) kl) Kuvik; km) kn) Kuvik; ko) kp) Kuvik; kq) kr) Kuvik; ks) kt) Kuvik; ku) kv) Kuvik; kw) kx) Kuvik; ky) kz) Kuvik; la) lb) Kuvik; lc) ld) Kuvik; le) lf) Kuvik; lg) lh) Kuvik; li) lj) Kuvik; lk) ll) Kuvik; lm) ln) Kuvik; lo) lp) Kuvik; lq) lr) Kuvik; ls) lt) Kuvik; lu) lv) Kuvik; lw) lx) Kuvik; ly) lz) Kuvik; ma) mb) Kuvik; mc) md) Kuvik; me) mf) Kuvik; mg) mh) Kuvik; mi) mj) Kuvik; mk) ml) Kuvik; mm) mn) Kuvik; mo) mp) Kuvik; mq) mr) Kuvik; ms) mt) Kuvik; mu) mv) Kuvik; mw) mx) Kuvik; my) mz) Kuvik; na) nb) Kuvik; nc) nd) Kuvik; ne) nf) Kuvik; ng) nh) Kuvik; ni) nj) Kuvik; nk) nl) Kuvik; nm) nn) Kuvik; no) np) Kuvik; nq) nr) Kuvik; ns) nt) Kuvik; nu) nv) Kuvik; nw) nx) Kuvik; ny) nz) Kuvik; oa) ob) Kuvik; oc) od) Kuvik; oe) of) Kuvik; og) oh) Kuvik; oi) oj) Kuvik; ok) ol) Kuvik; om) on) Kuvik; oo) op) Kuvik; oq) or) Kuvik; os) ot) Kuvik; ou) ov) Kuvik; ow) ox) Kuvik; oy) oz) Kuvik; pa) pb) Kuvik; pc) pd) Kuvik; pe) pf) Kuvik; pg) ph) Kuvik; pi) pj) Kuvik; pk) pl) Kuvik; pm) pn) Kuvik; po) pp) Kuvik; pq) pr) Kuvik; ps) pt) Kuvik; pu) pv) Kuvik; pw) px) Kuvik; py) pz) Kuvik; qa) qb) Kuvik; qc) qd) Kuvik; qe) qf) Kuvik; qg) qh) Kuvik; qi) qj) Kuvik; qk) ql) Kuvik; qm) qn) Kuvik; qo) qp) Kuvik; qq) qr) Kuvik; qs) qt) Kuvik; qu) qv) Kuvik; qw) qx) Kuvik; qy) qz) Kuvik; ra) rb) Kuvik; rc) rd) Kuvik; re) rf) Kuvik; rg) rh) Kuvik; ri) rj) Kuvik; rk) rl) Kuvik; rm) rn) Kuvik; ro) rp) Kuvik; rq) rr) Kuvik; rs) rt) Kuvik; ru) rv) Kuvik; rw) rx) Kuvik; ry) rz) Kuvik; sa) sb) Kuvik; sc) sd) Kuvik; se) sf) Kuvik; sg) sh) Kuvik; si) sj) Kuvik; sk) sl) Kuvik; sm) sn) Kuvik; so) sp) Kuvik; sq) sr) Kuvik; ss) st) Kuvik; su) sv) Kuvik; sw) sx) Kuvik; sy) sz) Kuvik; ta) tb) Kuvik; tc) td) Kuvik; te) tf) Kuvik; tg) th) Kuvik; ti) tj) Kuvik; tk) tl) Kuvik; tm) tn) Kuvik; to) tp) Kuvik; tq) tr) Kuvik; ts) tt) Kuvik; tu) tv) Kuvik; tw) tx) Kuvik; ty) tz) Kuvik; ua) ub) Kuvik; uc) ud) Kuvik; ue) uf) Kuvik; ug) uh) Kuvik; ui) uj) Kuvik; uk) ul) Kuvik; um) un) Kuvik; uo) up) Kuvik; uq) ur) Kuvik; us) ut) Kuvik; uu) uv) Kuvik; uw) ux) Kuvik; uy) uz) Kuvik; va) vb) Kuvik; vc) vd) Kuvik; ve) vf) Kuvik; vg) vh) Kuvik; vi) vj) Kuvik; vk) vl) Kuvik; vm) vn) Kuvik; vo) vp) Kuvik; vq) vr) Kuvik; vs) vt) Kuvik; vu) vv) Kuvik; vw) vx) Kuvik; vy) vz) Kuvik; wa) wb) Kuvik; wc) wd) Kuvik; we) wf) Kuvik; wg) wh) Kuvik; wi) wj) Kuvik; wk) wl) Kuvik; wm) wn) Kuvik; wo) wp) Kuvik; wq) wr) Kuvik; ws) wt) Kuvik; wu) wv) Kuvik; ww) wx) Kuvik; wy) wz) Kuvik; xa) xb) Kuvik; xc) xd) Kuvik; xe) xf) Kuvik; xg) xh) Kuvik; xi) xj) Kuvik; xk) xl) Kuvik; xm) xn) Kuvik; xo) xp) Kuvik; xq) xr) Kuvik; xs) xt) Kuvik; xu) xv) Kuvik; xw) xx) Kuvik; xy) xz) Kuvik; ya) yb) Kuvik; yc) yd) Kuvik; ye) yf) Kuvik; yg) yh) Kuvik; yi) yj) Kuvik; yk) yl) Kuvik; ym) yn) Kuvik; yo) yp) Kuvik; yq) yr) Kuvik; ys) yt) Kuvik; yu) yv) Kuvik; yw) yx) Kuvik; yy) yz) Kuvik; za) zb) Kuvik; zc) zd) Kuvik; ze) zf) Kuvik; zg) zh) Kuvik; zi) zj) Kuvik; zk) zl) Kuvik; zm) zn) Kuvik; zo) zp) Kuvik; zq) zr) Kuvik; zs) zt) Kuvik; zu) zv) Kuvik; zw) zx) Kuvik; zy) zz) Kuvik;

Babun-Sakupa-Krivodol kompleks (a) Struga, Urošev Džir; b) Lipjan; c) Hiss; d) Kuvik; e) f) Kuvik; g) h) Kuvik; i) j) Kuvik; k) l) Kuvik; m) n) Kuvik; o) p) Kuvik; q) r) Kuvik; s) t) Kuvik; u) v) Kuvik; w) x) Kuvik; y) z) Kuvik;

askosi

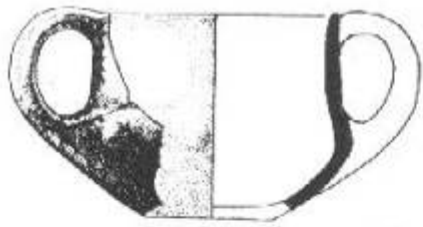

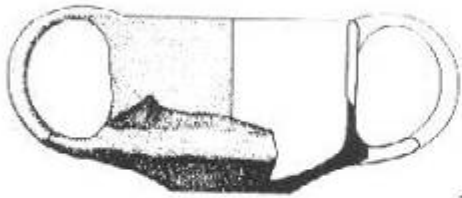
Nalazi Salcuța IV

- Opovo kod Pančeva - iznad horizonta vinčanske kulture slijedi sloj s keramikom tipičnom za Salcuța IV (Scheibenhengel)
- Vinkovci - miješani eneolitički sloj iznad sloja kasne starčevačke kulture: keramika lasinjske, salkucanske i bodrogkeresturske kulture

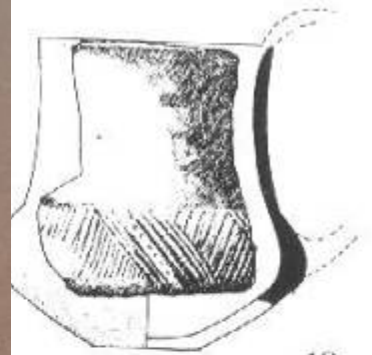

9

10

13

16